

Masarykova univerzita
Filozofická fakulta

Habilitační práce

**Masarykova univerzita
Filozofická fakulta**

Ústav české literatury

Mgr. Tereza Dědinová, Ph.D.

**Lidé, příroda a environmentální krize:
Spekulativní fikce v antropocénu**

Habilitační práce

2024

Prohlašuji, že jsem habilitační práci
vypracovala samostatně s využitím
uvedených pramenů a literatury.

.....

Podpis autorky práce

Za čtení kapitol, debaty, motivaci a za laskavou podporu děkuji Zuzaně Foniokové, Janu Tlustému a Petru Bubeníčkoví. Za vytvoření vstřícných podmínek na pracovišti Zbyňku Fišerovi a Zuzaně Urválkové.

Regisovi na nespočet diskuzí, čtení vybraných kapitol a neutuchající podporu.

Celé své rodině, bez vás by tento spis nevznikl.

Planetě a celému pletivu života.

EDIČNÍ POZNÁMKA

Tento habilitační spis v mnohém navazuje na mé předchozí publikované studie, především na texty vydané v posledních dvou letech, případně na texty vznikající souběžně s jeho přípravou. Tyto práce se primárně věnují tématům ekokritiky a klimatické fikce, která jsou v habilitačním spisu dále rozvíjena a prohlubována.

Mezi klíčové texty, na něž navazuji, patří zejména: Bajka pro dnešek: ekokritická analýza vybraných děl současné české prózy (Česká literatura 2/2022); Ekokritika: průsečíky literatury, životního prostředí a kultury (Česká literatura 6/2023, ve spolupráci s Petrem Bubeníčkem – ve spisu dále rozvíjím pouze své části); Klimatická fikce jako otázka i odpověď: Analýza současné cli-fi (Svět literatury 67, 2023). V kapitole věnované permakulturní etice vycházím z kapitoly *Embodying the Permaculture Story: Terry Pratchett's Tiffany Aching Series*, publikované ve kolektivní monografii *Fantasy and Myth in the Anthropocene* (Bloomsbury, 2022). Kapitola zaměřená na podoby reality se opírá o mou studii *The Divine Cities by Robert Jackson Bennett: An Analysis of Speculative Fiction as a Vehicle for Changing the Mind and the World* (Brno Studies in English, 2022).

Na skutečnost, že tyto texty tvoří východisko pro další analýzy a rozšíření odborného záběru habilitačního spisu, upozorňuji v příslušných kapitolách prostřednictvím poznámek pod čarou. Tyto dříve publikované studie slouží jako základ pro hlubší uchopení analyzovaných témat a rozšíření jejich interdisciplinárního kontextu.

Obsah

Ledovec v obývacím pokoji	13
I. Prameny	20
<i>Strážkyně pramene</i>	22
1. Antropocén jako geologický a společenský pojem.....	24
2. Jak psát o environmentální krizi?	29
3. Spekulativní fikce jako zastřešující pojem	32
4. Kontraontologické reprezentace ve spekulativní fikci	42
II. Punkva	48
<i>Ti, kdo odcházejí z Omélasu</i>	50
5. Literatura jako simulace	53
5.1 Jak příběhy mění svět.....	61
6. Podoby reality.....	68
6.1 Mimésis ve spekulativní fikci	71
III. Soutoky.....	77
<i>Kosatka</i>	79
7. Ekokritika	80
7.1 Jak (ne)definovat ekokritiku	86
7.2 (zatím) Pět vln ekokritiky	88
8. Reprezentace přírody a formy vztahu k přírodě	100
8.1 O čem mluvím...pojem příroda	100
Divočina a lidé	105
8.2 Jak změřit vztah k přírodě?	122
Hlupáci v divočině	127
8.3 Dualismus versus pletivo a transkorporealita	132
Pletivo: o stromech, řece a lidech	138
Město a příroda	146
8.4 Decentralizace člověka a antropomorfizace přírody.....	154
Země jako bytost.....	158
8.5 Permakulturní etika jako prostředek spojení se světem	166
Magie blízkosti.....	170
9. Environmentální krize v literatuře	178
<i>Písek a struska</i>	178

9.1 Environmentální krize jako hyperobjekt.....	180
9.2 Tragický a komický modus v přístupu ke světu.....	187
Ztraceni v hyperobjektech.....	193
Na dosah ruky	199
9.3 Slepé skvrny (lidského vztahu ke světu).....	210
9.4 Klimatická fikce.....	213
Žalozpěv pro živoucí svět	229
Výsměchem k pochopení?	237
Bojovná naděje.....	248
S nadějí a pokorou	253
Dohlédnout na moře	259
Literatura	263
Primární	263
Sekundární	266
Abstract	293

